

Latvian Newspaper „LAIKS” (Time)
for USA and Canada.

Published twice weekly except the Christmas issue — Helms
Editor. Publisher — Editorial and Business Office 7307, —
Ave., Brooklyn, N.Y., 11209 USA. Phone TE 6-6382—Canadian
Office: 444 Wolseley Ave, N. Montreal 29, P. Quebec, Phone 488
0B47. Subscr. Rates USA, Canada and elsewhere: 3 months
\$5.00, 6 months — \$8.50, 1 year — \$16.00. Advert Rates:
1 column (1 1/2" by 1") \$2.00, 1 column 2 1/4" by 1", \$3.00,
1 column (2 1/4" by 1"), choice location \$3.60.

LAIKS

Latviešu laikraksts Amerikā „LAIKS”
iznāk divi reizes nedēļā — trešdienas un sestdienas.

Izdevis apgāds „Grāmatu Draugs” — H. Rudzītis. Redaktori:
Krišis Rabcs, Viktors Raisters un Maksimilijans (Kanādā). Re-
dakcija—kantoris: 7307, 3rd Ave, Brooklyn, N.Y. 11209, USA. Tel.
Terrace 6-6382, redakcijai Shore Road 8-6704. — Abonēšanas
maksas ASV un Kanādā: par 3 mēnešiem \$4,50, par 6 mēnešiem \$8,50, par
1 gadu \$16,00. Sludinājumu maksas: sludinājuma \$2,00 (1 1/2" sleja),
minimums \$3,00, ofertes \$4,00; teksts \$3,60 (2 1/4" sleja) un
pirmais lapa puslapa \$5,00 par collas telpu 1 slejā.

Vol XIX Nr. 68 (1801), Saturday, August 26, 1967.

Second Class Postage Paid at Brooklyn, N. Y.

Sestdien, 1967. g. 26. augusts

Nākošie rietumkrasta latviešu dziesmu svētki Losandželosā

VAI TO KONCERTS NOTIKS HOLIVUDĀ?

Karabins cēla somā

VAI UZTAUSTĪTS PAREIZAIS CEĻŠ NEMIERU
LIKVIDĒŠANAI

Ņujorka (x) — Kopš nēģeru pilsoņu tiesību kustībā uzvarējis radikālais spārns, kā sēnes pēc lietus dzimst arvien krasāki saukļi un tos pavada nemieri pilsētās, kur pastāv nēģeru geto. Tikpat bagātīgs bijis arī recepšu birums nemieru cēloņu novēršanai, no kura pēdējā laikā izlobījies Baltā nama projekts geto rekonstrukcijai.

sodi par prostitūciju tagad mīkstina-
ti un kontrole atvieglināta cerībā, ka
ši sērga beigsies pati no sevis. Da-
ti tomēr rāda, ka arestēto ielas mei-
tu skaits pieaug. 1965.gadā registrē-
ti 2800 aresti, 1966.gadā jau 4500
un šīgada 1. pusē 2600. Domā, ka
pieaug arī prostitūtu skaits, ko pil-
sētā lēš no 4000 līdz 25.000.

Grūtības prostitūciju apkarot sa-
gādā tas, ka ielas meitas nebaidās
arestu, ja reiz registrētas tiesā. Caur-
mēra arestu skaits uz vienu staigu-
li iznākot lo gadā. Sodī atbaida maz
un prostitūtes taisnojas, ka iztika kaut
kā esot jānopelna.

Iztaujājot pašas staigules, avīzes
līdzstrādnieks Lukass atrod, ka vi-
nu "honorāri" svārstās no 1 dol. līdz
5 dol. Parastā likme Taimskvēra ra-
jonā esot 10-15 dol., bet Centrālā
parka apkaimē - 25-50 dol. Laika
kavētājam cena esot 25-100 dol. un tām,
ko izaicina pa tālruni - 100-500 dol.

Prostitūciju veicina lokālu uzturē-
tāji, raketieri un agenti bāros un nakts
lokālos. Staigules apgrozoties arī vies-
nīcās un bāros, bet tās parasti vis-
vairāk arestē, ja vien klienti uzrāda.
Sodien staigules esot mazāk agresīvas
nekā agrāk un valkājot minisvārkus.

Cīņai pret prostitūciju tagad pilsē-
ta plāno vairāk izmantot darba te-
rāpiju un slimnīcas. Plānu pašreiz
pēti un pārbauda, lai īstenotu ar 1.
septembri.

mūziku no pāri par 20 tautību gru-
pām, ieskaitot Toronto Diždanci-
„Pēc ungāru Katoju deju un
dziesmu ansambļa skatuviski vē-
rienīgās uzstāšanās tikamu kon-
trastu radija latviešu tautas deju
grupa un lietuviešu deju grupa no
Hamiltonas, jo šeit amatieri vien-
kārši devoja savas nacionālās dejas,
bet tieksmes uz plašu teātrālu
sniegumu un pompu,“ rakstīja
vēlāk „The Globe and Mail“ re-
cenzents Hjū Tomsons, kas pama-
toti izcēla arī pazīstamās Toronto
igauņu „Kalev“ ritmoplastiskās
vingrotājas.

Skaitā 18, tērpušās koši sarkanos
vingrošanas tērpos un visas blondas,
izņemot vienu, tās sniedza
vingrojumus ar un bez rotāj-
bumbām, izpelnoties kā publikas,
tā vairāku recenzentu atzinīgas
atsauksmes. Tomsons savā vērtē-
jumā uzsvēra, ka dižuzvedumā
dažas skaitliski lielas un spēcīgas
dejojā un dziedātāju grupas,
plašā choreografijā izmantojot
lielo skatuvi, panākušas lielāku
ārējo efektu, kamēr daži numuri
cietuši iespaidīguma ziņā no tā,
ka dalībnieku skaits bijis mazāks
un tās izgājušas uz intīmākiem
efektiem. To varēja attiecināt arī
uz latviešiem.

Lielaizvedums „Nationbuild-
ers 67“ bija reklamēts kā lielā-
kais šāda veida folkloristisks pa-
sākums Ziemeļamerikā, kam tau-
tas tērpu vērtība vien lēšama uz
100.000 dol. Ļoti svarīga sastāv-

K izgl ba v rt gus v stures materi lus

VALODNIECI ELLU BELI PIEMINOT

No dzimtenes pien kusi zi a, ka
š s vasaras vid mirusi un Meža
kapos apbed ta filolo e Ella bele.
Tiem, kas interes jušies par m su hu-
manit raj m zin tn m, vi as v rds
neb s gluži svešs. B dama v l LU
studente, vi a jau ,30-os gados publi-
c kr jumas Ce i, t, piem., vi as sa-
st d t Kr. Barona bibliogr fij /1935.
g./ Vi as noz m go studiju par Kur-
zemes bazn cu alt ru tiēiem un to
att st bu prof. J. Endzel ns uz ma
Filologu biedr bas Rakstos /1938.g./
P ri šiem filolo es darbiem tagad
aizm žos aizg juš Ella bele izc -
lusies ar lielas drosmes un latviešu
patriotes apzi as apliecin jumu.

Ar Ellu beli izn ca reiz stud t
universit t. Tuv k iepazin mies, abi
b dami valodnieku organiz cijas Ra-
maves locek i. Liktenis saveida m s
kop 1944 .g.ruden , kad s ku str d t
Rakstniec bas m zej . Ella bele tad
bija š s iest des faktisk vad t ja, jo
agr kais m zeja priekšnieks un ba-
g t go materi lu kr jumu r p gais sa-
v c js un k rtošanas vad t js Arturs
Baumanis bija devies no R gas t l k
uz rietumiem.

1944. gads bija jau pat lu rudens
pus . Tas bija latviešiem oti gr ts
laika posms, kad neviens nevar ja
pasac t, k das briesmas nes s n ka-
m s ned as vai pat dienas.

Sabiedr bai nemaz nebija zin ms -
un ndr kst ja ar tikt izpausts, cik
b stami apdraud ts bija Rakstniec -
bas m zejs, steni - t nesamaks ja-
mi v rt gie, latviešu literat ras v s-
tur vienreiz jie kr jumi - manuskrip-
ti un att li. Bija sa emts v cu oku-
p cijas iest žu r kojums, ka Rakst-
niec bas m zeja kr jumi - j evaku ...

Ar lielu atzin bu j aplicina, ka š -
du evaku ciju, pret ji v cu iest žu
nor d jumiem, vis di bija vilcin jis
jau Arturs Baumanis. Vi am bija
skaidrs, ka š da m zeja kolekciju
aizvešana no R gas, lai t s it k pa-
gl btu, beigsies ar to, ka Auseka,
Brigaderes, Rai a un daudzu citu au-
toru ori in manuskripti, nekad neat-
jaunojami, nekur vairs neuzejami ma-
teri li, sadegs kaut k d Meklenbur-
gas vai Pr sijas stacij l dz ar vi-
s m kast m un vagoniem.

Pašus v rt g kos m zeja ekspo-
tus bija oti b stami paš s iest des
telp s /Kr.Barona iel 4/ glab t -
nevien past v go krievu gaisa uzbru-
kumu d , bet bija ar j baid s, ka
ierad sies v cu varas funkcij ri, ma-
teri lus pa ems un bez liek m run m
aizved s. T p c Art. Baumanis ar pa-
l giem bija pašu v rt g ko, kas pa il-
g kiem gadiem un ar milzumu p u
bija sav kts, aizg d jis uz k du ne-
t lu banku. Tur tie aizpild ja vesulu
seifu istabas lielum .

Š da r c ba noz m ja milz gu ris-
ku - par apzin tu m zeja mantu sl p-
šanu vai b dzin šanu un - v l vai-
r k - par evaku cijas pav les igno-
r šanu var ja izn kt smagi atbild t.
Lietu v l b stam ku padar ja tas, ka
par š m seif nosl ptaj m mant m
zin ja ne vien paši m zeja darbinie-
ki, bet ar min t s bankas audis, var-
b t v l k di citi. Bija skaidrs, ka ja
k da nodev ga zi a sasniedz attiec -
g s v cu iest des, sekas b tu tra is-
kas.

Risk t šo augsto sp li Ella bele
bija drosm gi uz musies. T nesa-
l dzin mi v rt gie latviešu rakstnie-
ku darb bas : dokument jumi palika,
kur tiem j b t - m su dzimten .

Trausl mei a par d ja sevi par
lielu latvieti. Varb t reiz vi as at-
t js št v s Rakstniec bas m zej go-
da viet , blakus š s iest des galven
izveidot ja Art. Baumana metnei.
K. DRAVI, Š

Viena no Stanfordas universitātes fakultāšu ēkām ar arkādi. Aizmugurē
pabeļas Huvera bibliotēkas tornis.

Monterejas paradizē

PIEZĪMES NO ATLANTIJAS LĒDŽ KLUSAJAM OKEANAM (5)

„Divas nedēļas par vēlu, un lat-
viešu gaitū dokumentācijā Ame-
ricā varbūt ir zaudētas vērtīgas
liecības.“ priekš vairāk nekā 10
gadiem errojās māc. A. Klaupiks,
kad bija devies uz Bostonu pēc
tur saklausīto ap gadsimtu maņu
Sav. Valsts ieceljošo latviešu
atstātajiem „papīriem“, bet atra-
jis, ka to pēctēči jau „iztirījuši“
savu vecvecāku kādreizēji māju
pagrabus un „papīru“ nodevusi
tikritumu savācējiem. „Jācer, ka
starp tiem redaktora F. Krasas
papīriem, ko dzīvokļa saimniece
pēc viņa nāves nodevusi aizvākša-
nāi, vēsturiski nozīmīga nekā nav
bijis.“ nesen izteicās Losandželo-
sas iautieši, kad viņiem jautāja
par nelaiķa personīgā archīva lik-
teni. „Tas, kas bija atstāts, ir ap-
nāts un nodrošināts.“

Šīs sarunas nāca prātā, kad Dauga-
vas Vanagu un skolu darbinieks
P. Silis Palo Alto austrumu kras-
a zaļumnieku aizveda uz Huvera
institūtu Stanfordas universitātē.
Tur glabāšanai četrdesmito gadu
beigās nodofi tā laika archīvu ma-
teriāli par latviešu bēgļu dzīvi
Vācijā, D.P. nometnēs. Pēc kāda
gada šie materiāli, saskaņā ar no-
lūgumu, pāries Huvera institūta
pašumā un tad arī tiks sašķiroti
un izvietoti šajā „karu, revolū-
ciju un miera“ bibliotēkā. Šobrīd
tie vēl arodas nesakārtoti, bet
bibliotēkas vadība neliedz pētnie-
kiem pieeju tiem jau tagad. Kas
notikis ar latviešu organizāciju,
bet īpaši sabiedrisko un mākslas
darbinieku archīviem un bibliotē-
kām, kad to īpašnieki būs piepul-
cināti tēviem? Nevien oficiāli do-
kumenti un protokoli, bet īpaši
privātas vēstules laika biedriem
ar saturēt ļoti nopietnas liecības
nevien par atsevišķu cilvēku centie-
niem un pārdzīvījumiem, bet par
sabiedrības pulsu daudz plašākā
nozīmē. Tie, kuru rokās šādi ma-
teriāli atrodas, parasti tos sargā,
„kā savu aci“, bet kas notiks, kad
viņu vairs nebūs? Vai viņu pēc-
nieku un īpaši pēcnieku pēcnieku

acīs tādām lietām būs vairāk nekā
„vecu, nederīgu papīru“ vērtība

Skatot Huvera institūta vitrinās
izliktās pateicības par palīdzību
pēc 1. pasaules kara, ar gandarī-
jumu varēja vērot Latvijas pateici-
bas albumu H. Huveram, bet bib-
liotēkas periodikas katalogā atr-
radās viens vienīgs latviešu laik-
raksta komplekts — toreiz lat-
viešu žurnālistu Gincburgā izdotā
„Latvija“. lai gan Vācijā tajā
laikā bija četras līdzīga apjoma
avīzes. Tāda pati aina, cik zināms,
ir ar tagadējo latviešu periodiku
un iespieddarbiem rietumu pa-
saulē: lielās bibliotēkas netiek ar
tiem apgādātas. Pēc gadiem pēt-
nieki būs pārsteigti, ka latvieši
gan bijuši rosigi savas nacionālās
dzīves kopēji, bet maz rūpējušies
par liecību uzglabāšanu. Līdzīgi
pārsteigti pētnieki ir tagad, at-
zardami, ka tikpat netālrēdzīgi
darīts arī Latvijas neatkarības
laikā, nerūpējoties vismaz par
periodikas uzkrāšanu lielajās citu
valstu bibliotēkās.

Stanfordas universitāte un Hu-
vera institūts, protams, nav vien-
nīgā vieta, kur nodot dokumentā-
ciju par latviešu dzīvi Sav. Val-
stīs. Bet būtu pēdējais laiks par
to sākt nopietni domāt — plānvei-
dīgi, mērķtiecīgi un vērienīgi,
gluži kā tapusi šī ievērojamā un-
versitāte un tās pētniecības insti-
tūti.

Par daudzīnāto Amerikas dzel-
ceļu celtnieku, senātoru un vienu
laiku Kalifornijas gubernātoru
(1861—63) Lielandu Stanfordu no-
stāsti vēsta, ka izšķīries dāvināt
zemi universitātes celšanai, viņš
tās robežās noteicis „cik vienā
dienā var ar zirgu apjāt.“ Cik tas
īsti bijis, kas to lai zin, bet Stan-
fordas universitātes īpašumi jo-
projām tai svarīgs ienākumu avots.
Pati universitāte un tās 26 smilš-
akmens fakultāšu ēkas celta seno
Kalifornijas misiju stilā ar bezga-
līgām kolonādām, kas savienojas
tā, ka šīs ēkas no vienas otrā var
izstaigāt atrodoties pastāvīgi zem
junta. Šim stilam pieskaņotas arī
jaunceltņes universitātes novieto-
juma centrā, turpretim universitā-
tes medicīnas fakultāte, kas savie-
nota ar Palo Alto Stanfordas dzied-
niecības centru, celtu pēc Ed.
Durell Ston meta 1959. g. ir veidota
modernā garā, drīzāk atgādinot
lepnu viesnīcu nekā slimnīcu. Le-
ģenda pati par sevi ir Stanforda
piemiņai celta universitātes baz-
nīca ar Bībeles ainu atveidoju-
miem mozaikās un ievērojamām
stabuļu ērgelēm.

Kādas 70 jūdzes uz dienvidiem,
garām kā milzīgiem apaļiem ku-
kuļiem citaizcīta saliektiem brūnu,
saulē izdegušu zāli klātiem kal-
niem un cauri bezgalīgām zaļām
augļu koku birzīm, kuņas dzirdina
mākslīga apūdeņošana, ceļotājs
nonāk daudzīnātajā Monterejas
Klusā okeana krastā. Še, Monte-
rejas pussalā, Del Monte parkā,
ir vieta „kur „zeme un ūdens satie-
kas un parāda sevi visbrīnīgākā-
kās formās. Pussalas lielāko terri-
toriju aizņem golfa laukumi, tās
klinšaino dienvidu krastu bagāt-
ņķieku nami, bet 77 jūdžu garais
auto ceļš cauri priežu un ciprešu
mežiem un pirmatnīgais okeana
krasts pavēr gan lielisku skatu uz
Monterejas līci, gan baltu smilšu

ZELTS, SUDRABS, BRONZA
V. ČIKAS un A. ŠMITA
interesanta, ilustrēta grāmata par latviešu olimpiešiem
no 1912.—1960. g.
Cena \$4.50.
Visās latviešu grāmatnīcās vai tieši no apgāda.
„GRĀMATU DRAUGS“
7307 Third Avenue, Brooklyn 9, N. Y.

KANADA

792 Bathurst St. (pie Bloor St.)
LE 3-3884

● PUKES ● LATVIEŠU GRĀMATAS ● SKAŅU PLATES ●
● DZINTARS ● KRISTALLS ● KERAMIKA, KANADAS UN
ASV LATV. DAĪLAMATNIEKU IZSTRĀDĀJUMI

VIENALGA, KUR DZIVOJAT:
SIDNEJĀ, STOKHOLMĀ vai SANFRANCISKO —
rakatiet, telegrafējiet, telefonējiet,
un jūsu puķu pasūtīnājumus izpildīs nekavējoties.

INĀRA un ARVIDS TĪRUMS

AG A. Gugāns
ROTAS Zeltkalis
Bagātīga latvisko sudraba un zelta rotu
izvēle darbnīcā.
25 Moccasin Trail, Don Mills, Ont.,
tel. 444-4033.

A. Kristapsona un Co.
GAĻAS UN GAĻAS IZSTRĀDĀJUMU
VEIKALS — DARBNĪCA
1095 Queen St. E. Toronto 8, Ont.
Tālr. 466-5152.

**NEKUSTAMI
IPĀŠUMI, OBLIG.
IEGULDĪJUMI**
A. STIKUTS F.R.I.
Diplomēts Kanadas
Realtoru Institūta biedrs
2389 Dufferin St.
Toronto, 789-3949.

Arturs Zutis B.A.
ADVOKĀTS & NOTĀRS
Suite 545,
17 Queen Street E.
Toronto 1, Ontario.
EM 6-5946 (darbā).
RO 6-8354 (mājā).

Telephone
364-9276

O. J. PIUKITIS R. A. I. R.